บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 67.21 นับถือศาสนาอิสลาม และมีลักษณะเฉพาะทั้งทางด้านศาสนา ภาษา และประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญ และจัดเป็นพื้นที่พิเศษที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ปัญหา ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพย์ติด และปัญหาความไม่เข้าใจของประชาชนต่อข้าราชการ ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาที่มีลักษณะพิเศษเหล่านี้ลดระดับลงอยู่ในสภาพปกติ และสามารถพัฒนาภูมิภาคแห่งนี้ให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาความเจริญของประเทศโดยรวม ในปีพุทธศักราช 2531 รัฐบาลจึงได้สนับสนุนให้จัดตั้ง โครงการทักษิณพัฒนา (Southern Development Project) ขึ้น มีชื่อในระยะแรกว่า "โครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่" ต่อมาเรียกว่า "โครงการอารับปันบารู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ และนำสันติภาพ ความสงบสุขอันเกรียงไกรสู่พื้นที่แถบนี้ ต่อมาโครงการนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "โครงการทักษิณพัฒนา" เมื่อ 31 มกราคม 2539 เป็นต้นมา (กอ.รมน. ภาค 4, 2543 : 1)

ในการดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2532 - ปัจจุบัน โครงการทักษิณพัฒนาได้มุ่งเน้นเสริมสร้างความมั่นคงและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนควบคู่กับการขจัดความหวาดระแวงของคนในชาติที่มีความแตกต่างด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้เกิดความรักสามัคคี โดยมีแนวทางปฏิบัติงานที่ผสมผสาน และระดมทรัพยากรร่วมกัน ผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วยกำลังจาก พลเรือน ตำรวจ ทหาร และราชฎรอาสาสมัคร ซึ่งจากระยะเวลา 1 ทศวรรษของการดำเนินงาน แม้จะได้มีการปรับกลยุทธ์และพยายามทุ่มเทกำลังและงบประมาณอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาในพื้นที่นี้ก็ยังไม่หมดสิ้นไป ยังมีปรากฏให้เห็นในรูปแบบต่างๆ เสมอมา โดยเฉพาะปัญหาการก่อการร้าย ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมี แนวโน้มว่าจะยังไม่หมดสิ้นอีกเป็นเวลานาน โดยประเด็นคำถามที่ควรพิจารณา คือ การ ดำเนินงานที่ผ่านมาสอดคล้องหรือเหมาะสมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่แห่งนี้หรือไม่เพียงใด และสมควรปรับนโยบาย กลยุทธ์ แผน แผนงาน โครงการ กิจกรรมในลักษณะเช่นใด อย่างไร

การวิจัยประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2542 พบว่า การปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาในพื้นที่เป้าหมาย 10 ตำบล 10 อำเภอ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในระดับมาก โดยด้านอุดมการณ์ในการ รับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ และด้านความรักสามัคคีสามารถปฏิบัติได้ผลระดับมากสูงกว่าด้านอื่นๆ ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ได้ผลในระดับปานกลางค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาตามแผนงานพบว่า แผนงานรณรงค์ป้องกันและแก้ไข ยาเสพย์ติด แผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานติดตามและประเมินผล และแผนงานช่วยเหลือประชาชน สามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ส่วนแผนงานประชาสัมพันธ์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน ปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งพบว่า ทุก นทพ. ปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาแต่ละด้านและตามวัตถุประสงค์แต่ละแผนงาน ทำให้สภาพของประชาชนและชุมชนหลังดำเนินโครงการสูงกว่าก่อนดำเนินโครงการ (วัน เดชพิชัย และคณะ, 2542 : บทคัดย่อ)

ในปี 2543 โครงการทักษิณพัฒนา มีการดำเนินงานในพื้นที่เป้าหมาย 7 หน่วย ใน 7 ตำบล 7 อำเภอ ของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังมีแนวคิดเรื่องความแตกต่างกันด้านศาสนา ภาษา และศิลปวัฒนธรรม และเป็นพื้นที่ตามความต้องการเร่งด่วนของประชาชน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 หน่วยทักษิณพัฒนา (นทพ.) และพื้นที่ปฏิบัติงานปี 2543

นทพ.	หน่วยจัด	พื้นที่รับผิดชอบ	หมายเหตุ
1	ฉก.นย.ภต.	ต.ตรัง อ.มายอ จว.ป.น.	ผนวก บ้านบาโง ม.1 ต.ปาล์น อ.มายอ
2	พัน.พัฒนา 4	ต.จะกว๊ะ อ.รามัน จว.ย.ล.	
3	ร.5 พัน.2	ต.ปะแต อ.ยะหา จว.ย.ล.	
4	ฉก.นย.ภต.	ต.สามัคคี อ.รือเสาะ จว.น.ธ.	
5	ป.5	ต.ตะมะยูง อ.ศรีสาคร จว.น.ธ.	ผนวกบ้านดาฮง ม.4 ต.เชิงคีรี อ.ศรีสาคร
6	ม.พัน 16	ต.ดูหา อ.สะบ้าย้อย จว.ส.ข.	
7	ช.พัน 401	ต.วังประจัน อ.ควนโดน จว.ส.ต.	

สำหรับภารกิจของโครงการทักษิณพัฒนาในปีงบประมาณ 2543 ได้กำหนดไว้ดังนี้ "ดำเนินการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้บรรลุผลสำเร็จในการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้เกิดขึ้นอย่างถาวร" (กอ.รมน.โครงการทักษิณพัฒนา, 2543 : 2)

ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามภารกิจดังกล่าวได้มีแนวความคิดและแผนงานหลัก ดังนี้ (กอ.รมน. ภาค 4, 2543 : 2-3)

1. แนวความคิดในการปฏิบัติงาน

1.1 เจตนารมณ์ ต้องการเน้นงานด้านสังคมจิตวิทยาเป็นหลักในการสร้างความรักความสามัคคี ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพี่น้องประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ด้วยการผนึกกำลังจากทุกส่วนราชการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชน

1.2 ยึดถือแนวทางและนโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหลัก โดยมีแนวทาง ดังนี้

(1) พิจารณาความต้องการจากประชาชนในพื้นที่เป้าหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทรัพยากรและระบบการจัดการ

(2) ประสานกับหน่วยร่วมโครงการเพื่อเสริมความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ

(3) ให้ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนและนักวิชาการของส่วนราชการเข้าร่วมพิจารณาความต้องการ ร่วมทำแผนและร่วมปฏิบัติโดยต่อเนื่อง

(4) ให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด

1.3 ยึดถือพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว "รู้จักสามัคคี" เป็นหลักในการปฏิบัติงาน

1.4 ยึดถือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็น แนวทางในการดำเนินการ

2. แผนงานหลักในการปฏิบัติ

แผนงานหลักในการปฏิบัติสำหรับปีงบประมาณ 2543 มี 6 แผนงาน ดังนี้

2.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน

2.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา

2.3 แผนงานรณรงค์การป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด

2.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน

2.5 แผนงานประชาสัมพันธ์

2.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการทักษิณพัฒนาได้ดำเนินงานไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนมีข้อมูลในการตัดสินใจพัฒนาโครงการต่อไป ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างมีระบบ โครงการทักษิณพัฒนาจึงกำหนดให้มีการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง สำหรับปีงบประมาณ 2543 ได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (กอ.รมน. ภาค 4, 2543 : ผนวก ช หน้า 2)

(1) การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยปฏิบัติหรือหน่วยระดับปฏิบัติของ นทพ. ทั้ง 7 หน่วย

(2) การประเมินผลการดำเนินงานของฝ่ายอำนวยการที่รับผิดชอบแผนงานต่าง ๆ

(3) การประเมินผลของฝ่ายติดตามประเมินผลและการข่าว

(4) การประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา โดยคณะผู้วิจัยประเมินผลจาก มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งจัดทำในรูปแบบของการวิจัยประเมินผล โครงการเป็นการประเมินพื้นฐาน และประเมินผลภาพรวมการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดโครงการในรอบปี

ในการประเมินผล ส่วนที่ (4) นี้ เป็นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนะว่าหลังจากที่โครงการทักษิณพัฒนาได้เข้ามามีส่วนในการสนับสนุนและดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปีงบประมาณ 2543 เป็นระยะเวลา 1 ปีนั้น เกิดผลการปฏิบัติงานก้าวหน้า (เปรียบเทียบก่อนกับหลังการดำเนินงาน) ผลกระทบ ผลข้างเคียง และประสบปัญหาอุปสรรคมากน้อยเพียงไร เพื่อเป็นการป้อนข้อมูลให้แก่ผู้รับผิดชอบโครงการทักษิณพัฒนาระดับต่างๆ อันได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นำไปใช้ในการตัดสินใจและพิจารณาทบทวนปรับนโยบาย กลยุทธ์ แผน แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของโครงการทักษิณพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ในการสร้างความมั่นคงและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีคุณภาพที่ดีแบบยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัยประเมินผล

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่หน่วยทักษิณพัฒนา 7 หน่วย ก่อนดำเนินการโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

2.2 เพื่อศึกษาสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ของหน่วยทักษิณพัฒนา ทั้ง 7 หน่วย และโดยภาพรวมในประเด็นต่อไปนี้

2.2.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาโดยรวม

2.2.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของ 6 แผนงาน

2.2.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานตามโครงการ/งานของ 6 แผนงาน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ระหว่างก่อนดำเนินการกับหลังดำเนินการของแต่ละหน่วยทักษิณพัฒนา ในประเด็นต่อไปนี้

2.3.1 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณโดยภาพรวม

2.3.2 สภาพของประชาชนและชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน

2.4 เพื่อศึกษาผลข้างเคียงของโครงการทักษิณพัฒนาที่เกิดกับประชาชนและชุมชน

2.5 เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการทักษิณพัฒนาที่มีต่อประชาชนและชุมชน

2.6 เพื่อศึกษาเจตคติ/ความรู้สึกของประชาชน ข้อมูลเชิงคุณภาพอื่นๆ รวมทั้ง กลไกสอดแทรกต่างๆ จากการสังเกตและการสนทนากับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยทักษิณพัฒนา

2.7 เพื่อรวบรวมปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

ความสำคัญและประโยชน์การวิจัยประเมินผล

โดยภาพรวมทำให้ทราบว่า การดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 บรรลุผลตามเป้าหมายมากน้อยเพียงไร

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการวิจัยประเมินผลครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ 2 ประเด็น คือ

1. ด้านความรู้/ความจริง

1.1 ช่วยให้ทราบว่า สภาพของประชาชนและชุมชนในพื้นที่หน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ก่อนดำเนินการโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 อยู่ในระดับใด

1.2 ทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามเป้าหมายของโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ของหน่วยทักษิณพัฒนาทั้ง 7 หน่วย ได้ผลมากน้อยเพียงไร

1.3 ทำให้ทราบว่า โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่

1.4 ทำให้ทราบว่า โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ก่อให้เกิดผลข้างเคียง (ที่ไม่ได้คาดหมาย) อะไรบ้าง

1.5 เป็นการยืนยันว่า โครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 มีผลกระทบทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มากน้อยเพียงไร

1.6 ช่วยให้ทราบอย่างแน่ชัดว่า ประชาชนมีเจตคติและความรู้สึกต่อโครงการทักษิณพัฒนาไปในทิศทางใด และมีกลไกสอดแทรกใดบ้างเข้ามาในการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543

1.7 ช่วยให้ทราบข้อมูลว่า การดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนา ปี 2543 ประสบปัญหา/อุปสรรคอะไรบ้าง และจะมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร

2. ด้านการนำผลการวิจัยประเมินผลไปใช้ประโยชน์

2.1 นำข้อมูลและผลการวิจัยประเมินผลป้อนให้กับรัฐบาลเพื่อปรับปรุงนโยบาย ความมั่นคงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 นำวิธีการ/โครงการ/กิจกรรมที่ใช้ได้ผลดีไปใช้ในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

2.3 ช่วยให้พยากรณ์ผลโดยตรง ผลข้างเคียง ผลกระทบ และปัญหาอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาสำหรับอนาคต

2.4 นำข้อมูล/ความรู้/ความจริงต่างๆ ไปใช้ในการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นต่อการบริหารงานราชการต่อไป

2.5 ทำให้ทราบวิธีการที่จะใช้ในการสร้างความเข้าใจอันดี และการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนและชุมชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน

2.6 ช่วยให้สามารถป้องกันปัญหาอุปสรรคไว้เป็นการล่วงหน้าสำหรับการดำเนินงานโครงการทักษิณพัฒนาในปีต่อไป

2.7 ผลที่ได้จากการวิจัยประเมินผลโดยรวมจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่ง และสันติสุขต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. **ประชากรเป้าหมาย** เป็นประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยทักษิณพัฒนา 7 หน่วย คือ จังหวัดนราธิวาส 2 หน่วย ยะลา 2 หน่วย ปัตตานี 1 หน่วย สงขลา 1 หน่วย และ สตูล 1 หน่วย

2. กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติในหน่วยทักษิณพัฒนา ทั้ง 7 หน่วย จำนวน 280 คน ซึ่งแบ่งเป็นประชาชน 105 คน ผู้นำท้องถิ่น 35 คน ข้าราชการ 105 คน และผู้ปฏิบัติงาน ในพื้นที่ 35 คน

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ

(1) พื้นที่ปฏิบัติการของหน่วยทักษิณพัฒนา แบ่งเป็น 7 หน่วย

(2) ประเภทของผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติการในหน่วยทักษิณพัฒนา

(3) ระยะเวลาดำเนินโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ก่อนและหลังดำเนินโครงการ

3.2 ตัวแปรตาม มีดังต่อไปนี้

(1) ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา โดยภาพรวม 5 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้านความรักสามัคคี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

(2) ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์และตามโครงการ/งานของแผนงานหลัก 6 แผนงาน คือ แผนงานช่วยเหลือประชาชน แผนงานสังคมจิตวิทยา แผนงานวณรงค์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน แผนงานประชาสัมพันธ์ และแผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว

(3) ผลข้างเคียงและผลกระทบจากโครงการทักษิณพัฒนานอกเหนือจากผลตามวัตถุประสงค์ 5 ด้านดังกล่าว

(4) เจตคติ/ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา

นิยามศัพท์

1. โครงการ (Project) หมายถึง กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ หรือเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินโครงการ (Program Evaluation or project Evaluation) หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ผลข้างเคียง และผลกระทบของโครงการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่า โครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ อีกทั้งนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

3. การวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) หมายถึง กระบวนการในการนำวิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากนโยบาย/แผนงาน/โครงการว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงสาเหตุและผลต่อกันหรือไม่ มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ พึงประสงค์หรือไม่ ระดับใด

4. โครงการทักษิณพัฒนา (Southern Development project) หมายถึง โครงการพัฒนาที่ดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้นโยบายของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ตามแนวความคิดที่ว่า "เป็น โครงการที่ดำเนินงานความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมุ่งงานด้านสังคมจิตวิทยาเป็นหลักโดยใช้การพัฒนาเป็นสื่อ และสื่อนั้นส่งผลและมีผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่ม เป้าหมาย"

5. ผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา 7 ประการ ดังนี้ (กอ.รมน.ภาค4, 2543 : ภาคผนวก ค-ซ)

5.1 เพื่อให้คนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงพร้อมด้วยคุณภาพและ ประสิทธิภาพด้วยการปลูกฝัง และพัฒนาความคิด ความเชื่อมั่น ให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น และประเทศชาติโดยส่วนรวม

5.2 เสริมสร้างความเข้าใจ ความรัก ความสามัคคี ในพื้นที่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

5.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เท่าเทียมกับพี่น้องคนไทยในจังหวัดอื่นๆ ด้วยการพัฒนาอาชีพ เศรษฐกิจ และสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

5.4 เพื่อขจัดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิด และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้ดีขึ้น

5.5 นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5.6 เพื่ออนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่น

5.7 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามามี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามากที่สุด

ซึ่งในการวิจัยประเมินผลได้จัดกลุ่มวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็น 5 ด้าน คือ ด้านอุดมการณ์ในการรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้านความรักสามัคคี ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม

6. ผลงานการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน ดังนี้

6.1 แผนงานช่วยเหลือประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้และช่วยเหลือ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และการพัฒนาด้านการเกษตร ปศุสัตว์ บูรณะและซ่อมแซม สิ่งก่อสร้างสาธารณประโยชน์ เช่น วัด มัสยิด โรงเรียน ศาลาอเนกประสงค์ ศูนย์สงเคราะห์ประจำตำบล ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน และอื่นๆ รวมทั้งเตรียมกลุ่มเป้าหมายไว้รองรับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการต่างๆ ให้สมบูรณ์

6.2 แผนงานสังคมจิตวิทยา มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

(1) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีประสบการณ์ในทางปฏิบัติ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เกิดความรู้สึกความเข้าใจว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

(2) เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี ของคนในชาติอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(3) เพื่อเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีโลกทัศน์กว้างไกล และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น

(4) เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของโครงการทักษิณพัฒนาให้ประชาชนในพื้นที่ทราบอันเป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์โครงการทักษิณพัฒนาทางหนึ่งด้วย

(5) เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิ และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

(6) เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนได้มีโอกาสบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ และมีบทบาทในการป้องกันรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ

6.3 แผนงานรณรงค์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพย์ติด มีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) เพื่อกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของประชาชน เยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แสดงออกในการต่อต้านและให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพย์ติด

(2) เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่นประชาชนและเยาวชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพย์ติด

(3) เพื่อรณรงค์ป้องกันยาเสพย์ติดมิให้แพร่ระบาดในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

(4) เพื่อเป็นพื้นฐานให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติดให้บังเกิดผลสูงสุด

(5) เพื่อระดมหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ให้หันมาร่วมมือกันอย่าง จริงจัง ในการปราบปรามผู้ค้า ผู้ชาย และผู้ร่วมในขบวนการยาเสพย์ติดอย่างจริงจัง

(6) เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่าง แท้จริง

6.4 แผนงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคน ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ให้สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษาตามเกณฑ์ความจำเป็น พื้นฐาน (จปฐ.) มีการประกอบอาชีพเสริมและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนตนเอง

6.5 แผนงานประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มมวลชน องค์กรและประชาชน ให้มีความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของรัฐ รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานของรัฐและโครงการในแต่ละขั้นตอนที่มีผลต่อเนื่องต่อประชาชนและสถาบันเป็นส่วนรวม ในอันที่จะทำให้เกิดอุดมการณ์ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ

6.6 แผนงานติดตามประเมินผลและการข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้า และสัมฤทธิ์ผล ปัญหาข้อขัดข้องอุปสรรคต่างๆ ในการทำงานของโครงการทักษิณพัฒนา อีกทั้งรับผิดชอบในการดำเนินงานด้านการข่าวทางสังคมจิตวิทยาและการพัฒนา และข่าวเพื่อความมั่นคงทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นฐานข้อมูล เพื่อปรับปรุงแผนงาน/โครงการ/งานและการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

7. ผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/งาน หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของหน่วยทักษิณพัฒนาตามโครงการ/งานที่ได้กำหนดขึ้นในแต่ละแผนงานทั้ง 6 แผนงานดังกล่าว ซึ่งดำเนิน โครงการ/งานนั้น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละแผนงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนาต่อไป

8. ผลข้างเคียง (Side Effects) หมายถึง ผลที่ได้รับโดยไม่ได้คาดหมาย ซึ่งเป็นผลที่เกิดกับประชาชนและชุมชน ที่นอกเหนือจากผลการปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา

9. ผลกระทบ (Impacts) หมายถึง ผลที่กระทบต่อประชาชนและชุมชนทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งเป็นผลที่นอกเหนือจากผลปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการทักษิณพัฒนา

10. เจตคติที่มีต่อโครงการทักษิณพัฒนา หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความเชื่อของประชาชนในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการทักษิณพัฒนา

11. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี สงขลา และสตูล